

A MAGYAR JOGRENDSZER LEHETSÉGES VÁLASZREAKCIÓI EGY (ESETLEGES) TERRORCSELEKMÉNYRE*

TÓTH Andrea Noémi
egyetemi tanársegéd (DE ÁJK)

1. Bevezetés

Az elmúlt években Európát ért terrortámadások új kihívások elé állították mind az európai, mind pedig a nemzeti biztonságpolitikát, a védelmi igazgatást, a rendészetet és ezeken keresztül a jogalkotást is. Jóllehet, hazánk terrorfenyegetettsége eddig soha nem közelítette meg a nyugati államokét,¹ azonban az aktuálpolitikai események hatására² a magyar jogalkotó is törekedett a jogszabályi hierarchia legmagasabb szintjén választ adni, s egyben felkészülni egy esetleges terrorcselekmény bekövetkeztére. A 2016. július 1-jén hatályba lépett Alaptörvény-módosítással, a terrorveszélyhelyzet – azaz a hatodik különleges jogrend – beiktatásával a jogalkotó olyan fokúnak ítélte meg e veszélyhelyzetet, amely már eléri azt a szintet, hogy rá önálló válságmegoldó formulát alakítson ki.

A módosítás általános indokolása szerint az új típusú – azaz a terrorizmussal járó – biztonsági kihívások már nem kezelhetőek hatékonyan és a szükségesség-arányosság követelményeit betartva a korábbi államközi fenyegetésekre adott különleges jogrendi válaszokkal, ugyanis azokba teljességgel nem illeszthető be.³ A korábbi különleges jogrendi szabályok elsősorban a klasszikus államközi kihívásokra nézve kínálnak alternatívákat, súlyosság szerinti és a jogköröket tekintve is fokozatosan bővülő meg-

* A szerző köszönetét fejezi ki Dr. Székely Ákosnak, a Kúria Büntető Kollégium kollégiumvezetőjének és Dr. Elek Baláznak, a Debreceni Ítéltábla Büntető Kollégium kollégiumvezetőjének, a DE ÁJK Büntető Eljárásjogi Tanszék tanszékvezető egyetemi docensének a tanulmány megírásában nyújtott segítségükért.

¹ SABJANICS István: Elméleti alapvetések a különleges jogrend vonatkozásában. *Magyar Rendészet*, 2013/2. 69.

² Ld. CSINK Lóránt – FRÖHLICH Johanna: A Haining-elv. Az alkotmány identitása, stabilitása és változtathatósága. *Iustum Aequum Salutare*, 2016/4. 29.

³ Magyarország Alaptörvényének hatodik módosítása, Általános indokolás.

oldásokat. Így a rendkívüli állapot a hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély)⁴ esetén, a szükségállapot törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyónbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén⁵ rendelhető el. A megelőző védelmi helyzet külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében⁶ alkalmazható. A váratlan támadás külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására,⁷ a veszélyhelyzet pedig az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében⁸ hirdethető ki. E szabályok kiegészítését szolgálja a terrorveszélyhelyzet mint különleges jogrend Alaptörvénybe iktatása a terrorizmus jelentette új típusú biztonsági kihívások megelőzése és kezelése érdekében, tekintettel arra, hogy az európai helyzetkép a terrorfenyegetettség fokozódását mutatja.⁹

A módosítás 1. cikkéhez adott részletes indokolás szerint „A terrortámadás értelmezésénél a Büntetőtörvénykönyv szerinti terrorcselekmény tényállása az irányadó.”¹⁰ E mondat irányítja a figyelmet a büntető törvénykönyvben¹¹ (továbbiakban: Btk.) foglalt meghatározott tényállásra, amely segítséget kínál a legújabb különleges jogrend értelmezéséhez.

A tanulmány anélkül, hogy részleteiben kitérne a terror, a terrorizmus és a terrorcselekmény (lehetséges)¹² fogalmi meghatározásaira,¹³ elsősorban a terrorcselekmény Btk.-beli tényállását, annak a közveszéllyel fenyegetéstől elhatárolását, továbbá a terrorcselekmény hazai ítélkezési gyakorlatát mutatja be azon ügyeken keresztül, amelyek az utóbbi tíz évben kerültek a Kúria (Legfelsőbb Bíróság), illetőleg az ítélőtáblák elé.

⁴ Magyarország Alaptörvénye 48. cikk (1) bekezdés a, pont.

⁵ Uo. b, pont.

⁶ Magyarország Alaptörvénye 51. cikk (1) bekezdés.

⁷ Uo. 52. cikk (1) bekezdés.

⁸ Uo. 53. cikk (1) bekezdés.

⁹ Magyarország Alaptörvényének hatodik módosítása, Általános indokolás.

¹⁰ Magyarország Alaptörvényének hatodik módosítása, Részletes indokolás az 1. cikkhez.

¹¹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

¹² „A terrorizmus az egyik olyan szó, amelyet könnyű felismerni, de nehéz meghatározni, legalábbis olyan mélységben, hogy a meghatározással nemzetközi konszenzusra lehessen jutni.” CRELINSTEN: The Impact of Terrorism and Skyjacking on the Operations of the Criminal Justice System: A Preliminary Analysis. Idézi: BAKÓCZI Antal: Megismerési akadályok a terrorizmus kutatásában. *Belügyi Szemle*, 2015/7–8. 89.

¹³ Ld. TÓTH Andrea Noémi: Nemzeti és nemzetközi bíróságok küzdelme a súlyos emberi jogsértések ellen – a terrorizmus. *Kúriai Döntések – Bírósági határozatok*, 2017/3. 409–416.; továbbá KORINEK László: A terrorizmus. *Belügyi Szemle*, 2015/7–8. 7–38.; BARTKÓ Róbert: *A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései*. Győr, Universitas-Győr Nonprofit Kft., 2011.; BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény tényállásának értékelése az uniós követelmények tükrében. *Belügyi Szemle*, 2015/7–8. 39–51.

2. Terrorcselekmény a Büntető törvénykönyvben

A korábbi büntető törvénykönyv, az 1978. évi IV. törvény eredeti szövegét a 2003. évi II. törvény alapjaiban változtatta meg, s terrorcselekményként rendelte büntetni azt, aki abból a célból, hogy a) állami szervet, más államot, nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, b) a lakosságot megfélemlítse, c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetőleg nemzetközi szervezet működését megzavarja, a 261. § (9) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el. Ugyanígy volt büntetendő, aki az a) pontban meghatározott célból (tehát azért, hogy állami szervet, más államot, nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön) jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé.¹⁴ Az anyagi javak hatalomba kerítése azt jelenti, hogy akár ingó, akár ingatlan dolog esetén az elkövető számára lehetővé válik az anyagi javak ellenőrzése, elvitele, megrongálása vagy megsemmisítése. Terrorcselekmény csak akkor valósul meg, ha az anyagi javak jelentősek, mely alatt „nagy értékű javakat” kell érteni, például az elkövető fontos épület vagy fontos létesítmény (híd, pályaudvar, gyár stb.) felrobbantását, muzeális érték megsemmisítését helyezi kilátásba. Az e tényállásnál használt ‘nagy érték’ természetesen nem azonos a vagyon elleni bűncselekményeknél megadott nagyobb, illetve jelentős értékkel.¹⁵ A korábbi Btk. enyhébb szankció fűződött ahhoz, ha valaki e magatartások elkövetésével fenyegetett.

A 2013. július 1-jétől hatályos Btk. a terrorcselekmény tényállásának¹⁶ három, az elkövetési magatartások alapján elkülöníthető alapesetét¹⁷ rendeli büntetni.

Az első alapeset megegyezik a korábbi Btk. vonatkozó szakaszának első bekezdésével, azonban a személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmények sora – melyre mind a régi, mind pedig a hatályos Btk. utal –, a törvénykönyvvel együtt változott.

A tényállás második alapesetét a hatályos Btk.-ban is a szakasz második bekezdése szabályozza. *Delictum compositumként* a célnak (állami szervet, más államot, nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön) megtartása mellett eszközcselekménye továbbra is jelentős anyagi javak hatalomba kerítése és azok sértetlenül hagyása, vagy visszaadása állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől függővé tétele. A tényállásszerűség szempontjából fontos, hogy a követelés címzettje állami szerv vagy nemzetközi szervezet

¹⁴ 1978. évi IV. törvény 261. § (1) és (2) bekezdései.

¹⁵ LÁSZLÓ Jenő (szerk.): *A Büntető Törvénykönyv magyarázata*. Második kötet. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1986. 754–755.

¹⁶ 2012. évi C. törvény 314. §.

¹⁷ BELOVICVS Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál: *Büntetőjog II. Különös rész*. Harmadik, hatályosított kiadás, Budapest, HVG-Orac, 2014. 512.

legyen, azonban irreleváns, hogy az adott szerv vagy szervezet rendelkezik-e hatáskörrel a kérés teljesítésére, továbbá az is, hogy a követelés jogos, annak vélt, vagy jogtalan.

Ez az elkövetési magatartás általában (de nem szükségszerűen) jogellenes birtokbavételt és a rendelkezési jog gyakorlását jelenti. Ez történhet erőszakkal, de akár e nélkül, például tévedésbe ejtéssel is.¹⁸ A régi Btk. alapján közzétett eseti döntés szerint amennyiben a terhelt a sértett szabadon bocsátását a rendőrséghez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé, nem emberrablást, hanem terrorcselekményt valósít meg, ugyanis e két tényállást a követelés címzettje határolja el más személy szabadságától való megfosztása esetén. A döntés indokolása szerint „a terrorcselekmény büntette megvalósításához az elkövető részéről társadalmi vagy állami szervhez intézett követelés hangoztatása, érvényre juttatása szükséges, és nem kétséges, hogy e körben feltétlenül a rendőrség bizonyos intézkedéseinek kikövetelése vagy a rendőri állományhoz tartozó személy magatartásának ultimátumszerű kikényszerítése tényállásszerű.”¹⁹ Nem történik ugyanakkor birtokbavétel a jelentős anyagi javak hatalomba kerítése során, mégis tényállásszerű lehet az elkövető cselekménye, ha például pokolgépet rejt el az épületben.²⁰

A terrorcselekmény második alapesetének új elemeként került a célzat mellé a terrorista csoport szervezése. A korábbi Btk.-hoz hasonlóan tartalmazza a törvény a terrorista csoport fogalmát is, mely szerint „három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezettel összehangoltan működő csoport, melynek célja a terrorcselekmény elkövetése”.²¹

A tényállás harmadik alapesete pedig a terrorcselekménnyel való fenyegetés, illetőleg terrorista csoporthoz csatlakozás céljából Magyarország területéről kiutazás, vagy azon átutazás. Fenyegetés minden olyan tevékenység, amellyel az elkövető kifejezésre juttatja azon szándékát, hogy terrorcselekményt kíván megvalósítani.²² Az ezzel kapcsolatos elvi bírósági döntésben a Fővárosi Ítéletábla kimondta, hogy e büntett megállapítására csak olyan komoly fenyegetés adhat alapot, amelyben megnyilvánul a terrorcselekmény büntettének speciális elkövetése. Ugyanez a jelentős elvi döntés tartalmazza, hogy a nagyszámú közösség által látogatott épületben elhelyezett bomba robbantásával járó fenyegetőzés, ha az épületben az elkövető robbanószert nem helyezett el, s azzal nem is rendelkezik, a közveszéllyel fenyegetés megállapítására lehet alkalmas.²³

A hazai ítélkezési gyakorlatban e két tényállás elhatárolása kiemelt fontosságú, hiszen jóllehet hazánkban eddig nem tapasztalhattunk olyan típusú terrorcselekményeket, amelyek Európa többi államában az utóbbi években nemritkán előfordultak, azonban a magyar bíróságok is mondták már ki terheltet bűnösnek terrorcselekmény büntette, illetőleg részben hasonló történeti tényállás alapján közveszéllyel fenyegetés miatt.

¹⁸ BELOVICS–MOLNÁR–SINKU i. m. 512.

¹⁹ BH2003.6.227. (Legf. Bír. Bf.I.1659/2002. sz.)

²⁰ BELOVICS–MOLNÁR–SINKU i. m. 512.

²¹ Btk. 319. §.

²² Btk. 316. §.

²³ EBD.2012.07.B14. (Fővárosi Ítéletábla 3. Bf. 232/2009.)

3. A terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés elhatárolása

Az elhatárolás alapjaként a bíróság a következőt rögzíti: „Amíg a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésénél az elkövető általában »nem üres fenyegetést használ, hanem komolyan gondolja a terrorcselekmény megvalósítását«, addig a Btk. 270/A. §-a szerinti közveszéllyel fenyegetés megvalósulása »tudatosan valótlán tény állításával történik.«²⁴ Közös vonásuk tehát az, hogy olyan bűncselekmény elkövetésével fenyegetnek, amely általában a nyugalmat súlyosan megzavarja, azonban a közveszéllyel fenyegetés kimondottan közveszéllyel járó esemény bekövetkeztét állítja, míg a terrorcselekmény kilátásba helyezése magában foglalhatja a közveszély következményét is. A közveszély fogalmát a törvény nem határozza meg, s ezt az 1978. évi IV. törvény miniszteri indokolása azzal magyarázza, hogy a technika rohamos fejlődése miatt a közveszélynek mindig újabb és újabb forrásai jelentkezhetnek, ezért a törvényi fogalom-meghatározás megmervítené a jogalkalmazói gyakorlatot és kizárná azt, hogy lépést tartson a fejlődéssel. A törvénykönyv magyarázata szerint a közveszély fogalma a törvényben szereplő más veszély fogalmához képest szűkebb fogalom.

[...] a veszély akkor válik közveszéllyé, ha nem csupán egy vagy több, de mindenképpen kisszámú, meghatározott személyt fenyeget. A közveszély büntetőjogi fogalmát ugyanis az ítélkezési gyakorlat úgy alakította ki, hogy a közveszély az elkövetés módjával szorosan összefüggő, emberi magatartás folytán keletkező állapot, amely a benne rejlő objektív tényezőkön, folyamaton keresztül nagyszámú, meg nem határozható személyt vagy előre fel nem becsülhető, nagy értékű anyagi javakat fenyeget megsérüléssel, rongálódással vagy megsemmisüléssel. Ez az általános közveszélyfogalom adott esetben úgy szélesedik, hogy akkor is megállapítható a közveszély, ha a cselekmény csak néhány személyt fenyeget, de ez bárki lehet, a kilitük bizonytalan.²⁵

A közveszéllyel fenyegetés tudottan valótlán tény állításával történik, míg a terrorcselekménnyel fenyegetés akkor is tényállásszerű, ha az elkövető nem 'üres' fenyegetést használ, hanem komolyan gondolja a terrorcselekmény megvalósítását, sőt, a fenyegetésnek alapja kell hogy legyen. A Btk.-ban meghatározott fenyegetésfogalom²⁶ tehát e tényállás esetén specializálódik, ugyanis a súlyos hátrány ebben az esetben a terrorcselekmény valamely alakzatának elkövetése.

Az újabb bírói gyakorlatot is figyelembe véve mutatott rá a Kúria az alábbi határozatában, hogy

„fenyegetésnek minősül minden olyan látszat keltése, amely nem kifejezett tényközléssel utal azokra a valótlán és váratlan eseményekre, körülményekre,

²⁴ EBD.2012.07.B14. (Fővárosi Ítéletábra 3. Bf. 232/2009.)

²⁵ LÁSZLÓ i. m.748.

²⁶ Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja alapján a „fenyegetés: eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen”.

amelyek a közlés címzettjében azt a képzetet keltik, hogy a bomba jelenlétének tényével kell számolnia, ami közveszéllyel járó esemény, esetleges robbanás akár azonnali bekövetkezésével fenyeget.”²⁷

Ekképpen közveszéllyel fenyegetés büntettét valósította meg az a terhelt, aki az USA Nagykövetségén arra hivatkozott, hogy bomba van a cipőjében. Mind az első-, mind a másodfokú bíróság e tényállás alapján mondta ki bűnösnek a terheltet, a másodfokon jogerőre emelkedett döntéssel szemben a vádlott védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés a, pontjára hivatkozva. Érvelése szerint a terhelt tényállítása objektíve nem volt alkalmas a köznyugalom megzavarására, ugyanis a komolytalan kijelentés nem okozhatott a biztonsági szolgálat tagjaiban fenyegetettség érzetet. Ennek megfelelően kérte a jogerős határozatok megváltoztatását és a törvényeknek megfelelő határozat meghozatalát és a terhelt felmentését. A Kúria a végzésében rögzítette, hogy

„Kétségtelen, hogy a nyilvánvaló, a komolytalan, viccelődő, közveszély bekövetkezését »jósoló« valótlan tényállítások bűncselekményt nem valósíthatna meg, azonban ezt nem a fenyegető szubjektuma alapján – hogy mennyiben szánta viccesnek, vagy komolytalanannak a kijelentését –, hanem az ezt észlelő személy szempontjából kell vizsgálni. A terhelt kijelentése, miszerint bomba van a cipőjében, egyáltalán nem volt olyan abszurd, hogy annak komolytalan-ságát a másik félnek nyomban fel kellett volna ismernie, sőt, a terhelt többszöri rákérdezésre ezt meg is erősítette és csak ezt követően került sor a rendőrség kihívására és intézkedésére, következésképpen önmagában ez a körülmény egyértelművé teszi, hogy a terhelt cselekménye, kijelentése alkalmas volt a köznyugalom megzavarására.”²⁸

Egy másik ügyben az elsőfokon eljáró bíróság²⁹ terrorcselekménnyel fenyegetés büntette miatt a visszaeső vádlottat négy év fegyházra és öt év közügyektől eltiltásra ítélte, míg a másodfokú bíróság³⁰ – megváltoztatva az elsőfokú ítéletet – a vádlottat közveszéllyel fenyegetés vétsége miatt mondta ki bűnösnek és emiatt egy év hat hónap börtönre, két év közügyektől eltiltásra enyhítette. A történeti tényállás szerint a vádlott annak érdekében, hogy az ügyében tartandó másodfokú nyilvános ülés elmaradjon, aznap (13 óra körül, azaz 30 perccel a nyilvános ülés előtt) telefonfülkéből felhívta a rendőrséget, hogy ha fél órán belül nem engedik ki a két nappal korábban elítélt fiát a börtönből (aki valójában nem létezett, csak a figyelem elterelésére, alibiként talált ki), felrobbantja a bíróságot. A bejelentésben két alkalommal is megismételte, hogy fél óra áll rendelkezésre. Ezt követően a rendőrség kiürítette az épületeket, mely a törvényszék 132, a járásbíróságon 156, a megyei főügyészségen 30 dolgozót érintett. A rendőr-

²⁷ Kúria Bfv.III.157/2017/5. számú határozat 15. pont.

²⁸ Kúria Bfv.III.157/2017/5. számú határozat 13–14. pont.

²⁹ Kecskeméti Törvényszék 11.B.365/2013/3.

³⁰ Szegedi Ítéltábla Bf.III.429/2013/5.

ség a törvényszék és a járásbíróság épületét is átkutatta, robbanóanyagot vagy robbantószeret nem találtak, ilyet a vádlott nem helyezett el az épületben. A vádlott 13:30 perc körül megjelent a törvényszék épületénél (mintha tárgyalásra menne) és meggyőződött arról, hogy a másodfokú nyilvános ülés elmaradt.

Az elsőfokon eljáró bíróság ítéletének jogi indokolása szerint a vádlott célja egyértelműen az volt, hogy a másodfokú bíróság a nyilvános ülést ne tudja megtartani, ebből a célból fogalmazott meg egy követelést, hogy az állami szerv valamit tegyen, azaz a fiát engedje szabadon, mert ellenkező esetben felrobbantja a bíróságot. Annak nincs jelentősége, hogy ténylegesen a vádlottnak nem volt gyermeke, ezért nyilvánvaló, hogy az ő szabadon engedése sem jöhetett szóba. Ugyanakkor az elérni kívánt célját, azaz a nyilvános ülés elhalasztását csak így tudta elérni, hiszen ha azt közölte volna, hogy a nyilvános ülés megtartása esetén felrobbantja a bíróságot, nyomban leleplezik. Irreleváns, hogy elrejtette fenyegetésének valós célját, ugyanis a kívánt eredmény ennek hiányában is realizálódott, s a terrorcselekmény törvényi tényállásának valamennyi eleme megvalósult.

„Amennyiben ténylegesen rendelkezett volna a robbantáshoz szükséges eszközökkel, úgy a terrorcselekmény előkészületét valósította volna meg, vagyis ebből a szempontból vizsgált elhatárolás nem a közveszéllyel fenyegetés vonatkozásában jelentkezik. A bíróság álláspontja szerint a törvényszöveg szó szerinti illetőleg nyelvtani értelmezéséből is csak az a következtetés vonható le, hogy a fenyegetés komolysága vagy komolytalansága a tényállás megállapítása szempontjából közömbös. Mindezek értelmében nem a közveszéllyel fenyegetés vétségét, hanem a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetettét kellett megállapítani a bíróságnak.”³¹

A másodfokú bíróság jogi értékelése szerint kétségtelen a két tényállás közötti átfedés abból a szempontból, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette a közveszéllyel fenyegetést megvalósító nem valós fenyegetéssel is elkövethető. Az előbbi bűncselekmény esetén azonban a fenyegetésnek olyan konkrét követelést kell tartalmaznia, melyre alapozva a Btk. 261. § (1) bekezdés a, pontja szerinti alapcselekmény, a terrorcselekmény büntette megállapítható lenne. Jelen esetben nem hangzott el olyan konkrét követelés, amelyre alapozva a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette megállapítható lenne, hiszen a vádlott nem jelölte meg, hogy ki az a személy, akinek a börtönből való kiengedését kéri, a fiára való hivatkozás nem volt valós és robbanószer hiányában objektíve kivitelezhetetlenül fenyegetőzött robbantással. A közveszéllyel fenyegetés vétsége pedig éppen így, tudatosan valótlán tény állításával valósul meg. A terrorcselekmény törvénybe iktatását a nemzetközi terrorizmus tette szükségessé, a közveszéllyel fenyegetés tényállását pedig az, hogy az utóbbi években gyakran fordult elő, hogy magukat fel nem fedő személyek különböző közintézményeket azzal fenyegettek, hogy ott robbanószerkezetet helyeztek el. Mindezekből következően különbséget kell tenni egy terrorista magatartás és egy felelőtlen fenyegetőzéshez kapcsolt

³¹ Kecskeméti Törvényszék 11.B.365/2013/3.

követelés között. Az ítéletábra a korábban kifejtett BH2012.B.14. számú elvi bírósági döntéssel egyező álláspontra helyezkedett.³²

4. A terrorcselekmény tényállásának hazai felsőbb bírósági ítélezési gyakorlata

A hazai ítéletábrái és kúriai ítélezési gyakorlat utóbbi tíz évét áttekintve az állapítható meg, hogy viszonylag kevés, szám szerint 13 olyan ügy tárható fel, amely a témához kapcsolódik és e szintek valamelyikén fejeződött be. A szórványos felsőbb bírósági ítélezési gyakorlat ellenére a döntések három, jól elkülöníthető csoportra oszthatóak.

Az első csoportot azok az ügyek képezik, amelyekben az eljáró bíróság hosszú (11 és 12 év közötti) fegyházbüntetést szabott ki terrorcselekmény és más bűncselekmények miatt. Jellemzően valamennyi ügyben a terhelt túszt ejtett és a szabadon engedésükért cserébe a rendőrséghez intézett követelést.

Az elsőfokú bíróság³³ a büntetlen előéletű a terhelt bűnösségét egy rendbeli terrorcselekménnyel elkövetett büntett [rég. Btk. 261. § (1) bekezdés a, pontja] és egy rendbeli hivatalos személy ellen elkövetett emberölés büntettének kísérletében állapította meg, s ezért őt halmazati büntetésül 12 év 6 hónap fegyházbüntetésre és 8 év közügyektől eltiltásra ítélte. A másodfokú bíróság végzésével³⁴ helybenhagyta az ítéletet, a Kúria pedig elutasította a felülvizsgálati indítványt.³⁵ A történeti tényállás szerint a vádlott egy járókelőhöz lépett, hogy megismerkedjen vele, de az megijedt és menekülni próbált, ezért a vádlott elkapta az 1. számú sértettet és túsul ejtette egy 13 cm pengéhszerűségű késsel. Időközben két rendőr járőrrel találkozott, akik megpróbáltak beavatkozni, majd egy üzletben megpróbálták a vádlottat megnyugtatni és rávenni, hogy tegye le a kést. A vádlott felszólította egyiküket, hogy ne menjen közelebb, mert megöli az 1. számú sértettet, illetve adja át a fegyverét, de az megtagadta a kérést. Később egy másik rendőrt ugyanerre szólított fel, de ő is megtagadta azt. Időközben a vádlott egy flóbert pisztolyt is elővett. A következő rendőrrel is közölte a követelését: adjanak neki nagyobb löfegyvert, vagy lőjék le. Egy órát adott a követelés teljesítésére, folyamatosan visszaszámolt. Később már fegyvert és gépkocsit is követelt a tús szabadon bocsátásáért, ellenkező esetben a túszt lelövi. Mindennek a 2. számú sértett rendőr közbeavatkozása vetett véget, akit eközben a vádlott a mellkasán megszúrta.

Ugyanebbe a csoportba tartozó, másik két ügyben a terhelt bankfiókban ejtett túsokat és szabadon bocsátásukhoz a rendőrséghez intézett követelést. Emiatt (más bűncselekmények mellett) terrorcselekmény büntetében [rég. Btk. 261. § (1) bekezdés a, pont] állapította meg bűnösségüket az első és másodfokú bíróság.

Az egyik ügyben³⁶ az I. rendű visszaeső vádlott bement a pénzügyintézetbe és az ott dolgozó alkalmazottakat és az ügyfeleket fegyvernek látszó tárggyal megfenyegette és az alkalmazottakat a bankban lévő készpénz átadására szólította fel. A biztonsági őr

³² Szegedi Ítéletábra Bf.III.429/2013/5.

³³ Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság B.714/2003/95.

³⁴ Győri Ítéletábra Bf.80/2007/7.

³⁵ Kúria Bfv.I.88/2010/2.

³⁶ Fővárosi Törvényszék 14.B.944/2011/233 és Fővárosi Ítéletábra 5.Bf.293/2014/6.

próbálta ezt megakadályozni, de őt a vádlott felszólította a fegyvere letételére. Erre ő nem volt hajlandó, dulakodni kezdtek, a fegyvert az őt kétszer elsütötte. A vádlott megharapta az őt, így megszerezte annak fegyverét. A vádlott ezzel az alkalmazottakhoz fordult, akik átadtak neki 4 639 084 Ft-nak megfelelő forintot, eurót és svájci frankot. Az egyik sértettet a fegyverrel túsul ejtette, őt maga előtt vezetve a kint lévő rendőröket felszólította, hogy a bejáratától távolodjanak el és engedjék őt elmenni. Ennek a rendőrök eleget tettek, a vádlott a sértettel elvonult. Később a sértett kiszabadította magát, a vádlott egy lépcsőházban átöltözött, a fegyvert ott eldobta.

A másik ügyben³⁷ a többszörösen büntetett előéletű vádlott a bankfiókban húsz személyt közel két órán át tartott fogva, majd az 1. számú sértettel, a biztonsági őrrrel, mint tüsszal akarta elhagyni a bankfiókot. Az épület előtt tartózkodó rendőrségtől a szabad elvonulása érdekében egy rendőrautót kért, ellenkező esetben a tüsszal baja esik. Amikor látta, hogy kilátástalan a helyzete, megadta magát, kitárazott, a tüsszal együtt feltartott kézzel távozott az épületből és a pénzt tartalmazó táskát a rendőrségnek átadta.

Az ügyek második csoportjába azon ügyek tartoznak, amelyben a bíróság felmentette a terheltet, vagy a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre felfüggesztette. Az egyik ügyben³⁸ a büntetlen előéletű vádlottat az elsőfokú bíróság jogerősen terrorcselekménnyel fenyegetés büntette és egy rendbeli lőszerrel visszaélés büntette miatt halmazati büntetésül 2 hónap börtönbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását egy év próbaidőre felfüggesztette. A vádlott a Kalocsai Városi Bíróság előtt polgári peres eljárást indított egy községi önkormányzat és egy Nyrt. ellen. Ebben az eljárásban a bíróság a vádlottat nem részesítette költségmentességben, másrészt a vádlott túl lassúnak találta az ügy elintézését, ezért egy levelet küldött a bíróságnak, melyben azt írta, hogy az alperesek rendezzék a kártérítési beadványt hét napon belül, amennyiben ez nem történik meg, beelő a bíróság épületébe. A levelet a telefonszámának feltüntetésével aláírta. Ezt kézbesítették a bíróságra, ott azt felbontották és elolvasták. Következő napon a rendőrség a vádlott lakásán történeket talált és foglalt le, melyek megszerzésére és tartására a vádlott engedéllyel nem rendelkezett.

Másik ügyben az elsőfokú bíróság³⁹ terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés bűntette miatt a visszaeső vádlottat 2 év szabadságvesztésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte, majd a Kúria felülvizsgálati eljárás során⁴⁰ felmentette a terheltet. A történeti tényállás szerint a vádlott hosszabb ideje rossz viszonyban volt egy másik személlyel. A korábbi konfliktusok miatt elkeseredve egy levelet írt a Salgótarjáni Nyomozó Ügyészségnek, amelyben (mint állami szervet) személy elleni erőszakos és fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetésével fenyegetve próbálta rávenni, hogy a közte és a másik személy között fennálló konfliktust az ügyészség segítsen megoldani. Azzal fenyegetőzött, hogy amennyiben a Salgótarjáni Nyomozó Ügyészség nem segít rajta, akkor az egyik ismerősétől magához vesz egy sörétes puskát és azzal megöli a másik személy családját és a hamis tanúkat, majd végez három kiskorú gyermekével és saját

³⁷ Fővárosi Bíróság 7.B.61/2010/32. és Fővárosi Ítéletábrla 1.Bf.322/2010/7.

³⁸ Csongrád Megyei Bíróság 1.B.516/2008/35.

³⁹ Balassagyarmati Törvényszék 3.B.218/2014/7.

⁴⁰ Kúria Bfv.III.1069/2015/10.

magával. A levelet több helyen aláírta, feltüntette személyi igazolványának számát. A vádlottat elfogták. Valójában sem a vádlott, sem az ismerőse nem rendelkezett fegyverrel, így a fenyegetések valóra váltására nem lett volna lehetősége. A Kúria álláspontja szerint nem állapítható meg, hogy a terhelt a nyomozó szervezet konkrét cselekvés érdekében, kifejezetten kényszeríteni akarta volna a nyomozó szervezet.

Egy másik ügyben a törvényszék⁴¹ a terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés büntette alól felmentette a büntetlen előéletű terheltet, majd a másodfokú bíróság ítéletében⁴² ezt megváltoztatva terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés büntetében állapította meg a bűnösségét, s ezért őt 10 hónapi szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását kétévi próbaidőre felfüggesztette. A Kúria harmadfokú eljárásában⁴³ a minősítést megváltoztatta emberölés büntettének előkészületére, egyebekben a másodfokú ítéletet helybenhagyta. A történeti tényállás szerint a terhelt évekkal a cselekmény előtt a devizahitelek megsegítését tűzte célul maga elé. Ezért elkészítette a „2013. évi MIC. számú devizarabszoluta felszabadító törvényt, a devizában nyilvántartott hiteleszerződések rendezéséről”. Ezt eljuttatta valamennyi országgyűlési képviselőhöz, azonban az írása nem felelt meg a törvényjavaslat formai és tartalmi követelményeinek, arról a képviselőknél nem állt módjában szavazni. Ezt követően a vádlott az Országos Választási Bizottságnak címzett aláírásgyűjtő ív hitelesítése iránti kérelmet terjesztett elő azon kérdésekről, hogy az, aki kivégzi a képviselőt (aki nem szavazza meg a javaslatát), 10 millió forint vérdíjat kapjon, a képviselőt pedig fosszák meg a vagyonától, az állampolgár pedig a nemzet megmentője kitüntető címet kapjon. Az OVB elutasította a hitelesítést. Ezt követően a vádlott az általa készített weboldalra töltötte fel a „Levél az Országgyűlés Elnökének” megjelöléssel az általa megfogalmazott „Forradalom” című írást azzal a tartalommal, hogy vállalja, hogy azt az országgyűlési képviselőt, aki nem szavazza meg a javaslatát, példamutatóan kivégzi.

További ügyben a büntetett előéletű vádlott egy televíziós csatorna szerkesztő riporterének adott át levelet azzal, miszerint robbantásos terrorcselekményt fog elkövetni, amennyiben a nagy nyilvánosság előtt magas rangú rendőr nem ismeri be több bűncselekmény elkövetését. A vádlott a valóságban bombát nem készített. Az eljáró bíróságok két év négy hónap fegyházbüntetésre ítélték.

Végül az ügyek harmadik csoportjába azon döntések tartoznak, amelyekben a bíróság 3 és 6 év közötti szabadságvesztésre ítélte a terheltet. Ide sorolható az az ügy,⁴⁴ ahol a vádlottak ellen kábítószerrel visszaélés büntette miatt eljárás volt folyamatban. Az eljárás elhúzódásától tartva a II. rendű vádlott rávette az I. rendű. vádlottat, hogy bombarobbantással fenyegetse meg a bíróságot. A fenyegetést tartalmazó hangfájlt a II. rendű vádlott elkészítette és átadta az I. rendű vádlottnak. A fenyegetésben ez állt: „[...] vagyok bombát helyeztünk el, s ha nem engedi el X-et a megyei bíróság, akkor a

⁴¹ Miskolci Törvényszék 11.B.14/2015/10.

⁴² Debreceni Ítéletábla Bf.I.520/2015/14.

⁴³ Kúria Bhar.III.561/2016/4.

⁴⁴ Nyíregyházi Törvényszék B.185/2013/166., Debreceni Ítéletábla Bf.I.258/2015/51., Kúria Bfv. II.1269/2016/7.

városi bíróság és az ítéletábra is robban.” Ezt követően még újabb bombarobbantással fenyegetőztek, amely érintette a vasútállomást és repülőteret.

A kiszabott büntetés súlyosabb, ötévi szabadságvesztés volt abban az ügyben,⁴⁵ amelyben a büntetlen előéletű vádlott pszichiátriai problémával és alkoholizmussal küzdött. A vádbeli napon ital és nyugtató után sem tudott megnyugodni. Ideges állapotára hivatkozva kért orvosi segítséget a mentőktől, de a mentősök a kérését nem teljesítették és az ügyeletes orvosi szolgálatra küldték problémájával. Erre túszul ejtette az édesanyját és közölte, hogy elvágja a torkát, ha nem küldenek mentőt, majd bejelentette a rendőrségnél a túszejtés tényét.

Ennél is súlyosabb, hatévi, fegyházban végrehajtandó szabadságvesztést szabott ki a bíróság⁴⁶ arra a büntetlen előéletű vádlottra, aki 2.48-as véralkohol szintet eredményező italozás után a Polgármesteri Hivatalban a polgármesterrel akart beszélni, de nem tudott. Ekkor elővett a zsebéből egy kést és az irodahelységben tartózkodó sértettnek szegezte azzal, hogy hívja a rendőrséget. A rendőrségtől azt követelte, hogy adjanak neki egy UZI-t tele tárral, és megismételte, hogy amennyiben nem kapja meg, elvágja a sértett nyakát.

Látható, hogy az áttekintett ügyekben – természetesen a történeti tényállástól függően –, meglehetősen vegyes képet mutat a kiszabott szankciók mértéke.

5. Záró gondolatok

A bemutatott határozatokról és így a hazai ítélkezési gyakorlatról az eltérő szankciók ellenére megállapítható, hogy valamennyi vizsgált ügyben az eljáró bíróságok kellő indokolást fejtettek ki a terrorcselekmény célzatának meglétét és annak bizonyítottságát illetően, s visszatérően hivatkoznak az e tanulmány által is idézett EBD2012.B.14. számú határozatra.

Vitathatatlan, hogy „a terrorizmus az emberi jogok által védett értékeket támadja, így közvetve – legalább az állam intézményvédelmi kötelezettségén keresztül – magukat az emberi jogokat is”,⁴⁷ következésképpen ez messzemenően indokolja a hatékony, gyors és szervezett állami fellépést.⁴⁸ A kialakult helyzet kezelésében mindezt a terrorveszélyhelyzet kihirdetése és alkalmazása biztosíthatja, mely – megfelelő a vonatkozó uniós normáknak – adekvát állami reakcióként az állampolgárok biztonságérzetét is fokozhatja.

⁴⁵ Baranya Megyei Bíróság B.267/2008/191., Pécsi Ítéletábra Bf.I.74/2009/3.

⁴⁶ Komárom-Esztergom Megyei Bíróság B.468/2005/42.

⁴⁷ KORINEK i. m. 15.

⁴⁸ A lehetséges veszélyforrások minél hatékonyabb felismerése érdekében ennek része a bűnüldözők megfelelő képzése is. Az orvvadászattal kapcsolatban mutat rá ennek fontosságára tanulmányában Elek Balázs. Ld. ELEK Balázs: Az orvvadászattól a terrorizmus finanszírozásáig. Gondolatok az orvvadászat társadalomra veszélyességéről. *Terror & Elhárítás*, 2016/1. 109–140.

